

lepo število glasov in sicer okroglo število 12000. Vse te glasove je pa dobil g. Jelenec brez pritiska, brez vsake najmanjše agitacije. Povedali pa smo že v zadnji številki, da si nikdar nismo domišljali, da bi g. Jelenec že letos prodril, zakaj za zmago bi morala vzeti narodno-napredna stranka najmanj 20.000 gld. v roke. Teh pa narodno-napredna stranka nima, ker nima na razpolago ne katoliškega, ne potresnega sklada in tudi nobene ustanove. Vse to so pa imeli klerikalci in poleg tega še nebesa, pekel, prižnice, spovednice itd. Narodno-napredna stranka je stopila v volilno vrvenje z golo roko, samo s prepričevalno besedo. Na shodih ni napajala volilcev, ni kupovala glasov in tudi ni sleparila z glasovnicami, ampak je le poučevala ljudstvo ter na vsakem shodu toplo priporočala našega kandidata. Zato bi delal vsakdo stranki veliko krivico, kdor bi trdil, da je stranka premalo storila za g. L. Jelenca in komur so natančno znane razmere v naši deželi, ta vé takoj, da se je storilo za g. Jelenca vse, kar je bilo sploh mogoče storiti.

Nekaj smo pa le dosegli s to volitvijo. Poučili smo se, da je treba v začetnem delu nadaljevati ter poučevati ljudstvo pri vsaki priliki, da so le v narodno-napredni stranki njegovi pravi, odkriti prijatelji. Dokler ljudstvo ne pride do tega spoznanja, toliko časa bo vedno zmagoval klerikalni kandidat. Klerikalci so kar pijani te zmage, ko vendar niso nič pridobili, ampak z velikimi žrtvami obdržali mandat, ki je bil najmočnejša klerikalna trdnjava. Pa čeprav se klerikalna stranka danes veseli te zmage, trdimo z gotovostjo, da slabi nasledki te zmage za klerikalno stranko ne bodo izostali. „Novice“ pišejo:

„Zmago v splošnem volilnem razredu pa bo katoliško-narodna stranka drago plačala. Ne mislimo tu na denarne žrtve, katere si je naložila katoliško-narodna stranka, in katere morajo biti z ozirom na razsežno agitacijo uprav kolosalne, kar je sicer ob sebi umevno, nego v mislih imamo moralne posledice, ki jih bo imel način agitacije za duhovščino.

Mi smo bili vedno pri tistih, ki so zastopali mnenje, da gre duhovščini v vodstvu slovenskega naroda odlično mesto. Nikdar nismo duhovščine podili iz političnega življenja, nikdar nismo zahtevali, naj se duhovščina ne udeležuje političnih bojev. Tudi danes stojimo na tem stališču in priznamo odkrito, da je duhovnik ravno tako državlján, kakor vsaki drugi človek, da ima prav tiste politične in državljanske pravice, kakor vsak in da zato sme tudi politično agitirati, kolikor hoče.

Ravno tako pa smo bili vedno prepričanja, da cerkev ni pravi prostor za politično agitacijo. Duhovnik ima mej svojimi farani dovolj osebnega vpliva in vedno toliko veljave, da mu ni treba politike vlačiti v cerkev, v spovednico, k izpraševanju, da mu ni treba cerkvenih reči umešavati v politiko, in da mu ni treba s cerkveno avtoriteto nastopati v političnih bojih.

To pa se je letos zgodilo in sicer še v veliko večji meri kakor poprej. Naš namen ni, pisati rekriminacij, le kot kronisti naj zabeležimo, da je postopanje enega dela duhovščine povzročilo silno pohujšanje, in da si je duhovščina, ki mora vendar živeti med ljudstvom in z ljudstvom, s svojo letošnjo agitacijo nakopala velikansko sovraštvo. Mi to iskreno obžalujemo. Po našem skromnem mnenju je to slaba tolažba, ako pravi duhovščina, da si je nakopala sovraštvo samo tistih ljudi, ki jej v političnih zadevah itak niso hoteli slediti, in ki so tudi pri volitvah stali v boju proti njej, oziroma proti njenemu kandidatu.

To je sicer resnično, ali če so ti ljudje stali tudi proti duhovščini, je niso sovražili nego le nasprotovali njenim političnim težnjam. Zdaj pa se je, ker pritisk vedno povzroči protipritisk, to nasprotstvo v mnogih krajih prelevilo v sovraštvo in psihologično naravno je, da se pri strastnejših raztegne sovraštvo do duhovščine tudi na cerkev in na vero.

Zmagal je pač dr. Šusteršič, ali trpela bo po tej zmagi le cerkev in religioznost, in to je tako velika škoda, da je uspeh pri volitvi ne odtehta.“

Zmes.

XXII.

Po vsem Slovenskem besni volilni boj s tako silo, kakor bi hoteli našo zemljo vreči iz tečajev. Kdor ne trobi v klerikalni rog, je brezverec. „Soča“ piše imenitno: „Vera je svetinja, ki se ne sme vlačiti po blatu vsakdanjega življenja, zlasti svetinja je to, ki se, kakor vse, tudi oblati, če se po prahu vlačí. Žalibog, da se pri nas godi, in da je nam nasprotna stranka vero postavila za neko agitacijsko orodje. Kakor vi rabite motiko pri kopanju, tako rabijo klerikalci vero za motiko pri svojih posvetnih agitacijah. Pri nas se sveta vera pomeša z vsako posvetno zadevo, in skoraj je ni stvari, katere bi prečastiti duhovniki ne znali zasukati na tisto stran, kjer je vera v nevarnosti. Če kje kihne kaka farovška kuharica — je vera v nevarnosti; če gospoda prosiš, da naj ne pije preveč — je vera v nevarnosti; če ga prosiš, da naj se na pohujšljivi način ne peča z drugim spolom — je vera v nevarnosti . . .“ „Agitacija, to je pravzaprav duhovska služba naših duhovnikov, v agitacijo so privlekli že svete zakramente, in ni še dolgo, da smo z grozo začuli besede: Če ne boš z nami, ti bom mesto sv. obhajila ob smrtni uri prinesel — šmirnico! . . .“

Da se „Gorica“ in „Prim. list“ prav pogosto zaganjata v učiteljstvo, to zahteva njiju program, kakor enako store „Slovenec“, „Slovenski list“ in „Slovenski Gospodar“. Povsod se je izdala parola: volilna vojska — sveta vojska! „Slovenski Gospodar“ in „Primorski list“ (par nobile fratrum) se sklicujeta celo na škofa Slomškega, pozabijo pa, da je Slomšek to pisal takrat, ko je volilna pravica prišla v naši državi na dan. V svoji hudobiji pa še zamolčijo sledeče Slomšekove besede: „Pa še eno besedo imam vam povedati, krščanski možje in gospodarji, ne toliko kakor vaš škof, temuč kakor vaš stari prijatelj“. — „Slovenec“ (od 1. grudna 1900) piše: „Goriški učitelji vedno tarnajo, da nimajo dohodkov, sedaj pa imajo kar naenkrat denarja za agitacijo“.

Tovariši! Uvažujte, kako nesramno so napadali in še napadajo klerikalci našega vrlega učiteljskega kandidata gosp. L. Jelenca, kateri jim je „najbolj žalosten“, „tumpast“, „domišljav“, „strahopezljiv“ itd. kandidat, kateri ne zna dolgo govoriti in ima torej le „govorčke“. Ali ni to perfidnost, brezstidnost?! Škoda, da nima kake telesne hibe, sive brade ali rdečih las, gotovo bi mu to golobradi hujšaki in za ušesi še mokri kaplančki oponašali.

In sedaj sem prišel srečno do brbljavega Kosija, ki v svoji domišljavosti mejajoči skoraj na „Grössenwahn“ hoče poučevati mene in moje vnete somišljenike. A zanj prav malo besedi. Vprašam ga, če je v Mariboru na letošnjem „Zavezinem“ zborovanju dovolj glasno slišal

klice: „škofova župa?“ Ime dotične osebe, od katere imam resnično poročilo, lahko zve v uredništvu, ako plača 100 kron za učiteljski konvikt, in potem mu bode dotična oseba v brk povedala, da je zelo nehvaležno delo zamorca prati. Resničen umen kletár toči le čisto vino. Hvaležno pa priznavamo njegovo izvanredno požrtvovalnost, s katere se na tako nesebičen način gmotno žrtvuje za prospeh našega mladinskega slovstva. Živili! In s tem basta!

Bivši slovenjebistriški kaplan g. M. Osenjak je objavil izjavo, ki je sila zanimiva. Nemčurski kaplan Bratkovič je knez. ordinarijatu izjavil, da ga ni tožil in vendar je tožil duhovnik duhovnika po protestantu dru. Mravlagu, ki je zagrizen nasprotnik Slovencev. Duhovnikom pa pravi: „Prečastitim in častitim gospodom sobratom, kateri me že mesece obrekujejo in opravljajo, se pa na tem mestu za njih krščansko(?) delo zahvaljujem.“ Ej, to je hud poper!

„Slovenski Gospodar“ in sestra „Südsteirische Post“ — dve pristni ogledali štajerske duhovščine slovenske — na široko popisujeta vsak korak škofa Napotnika, prvega slovenskega pesnika dra. Franca Prešerna pa ob stoletnici odpravita s par vrsticami. „Süd. Post“ pa piše med drugim: „Die meiste Zeit verlebte er jedoch als Advokat in Krainburg“, kjer še dve leti ni bival. Ali ni to klasična omika urednika?? In taki ljudje hočejo imeti patent do vse izobrazbe, hočejo vse vedeti in hočejo biti tudi naši politični voditelji? Kdaj bodo Slovencem pač vremena se zjasnila? Kakor v posmeh pa je prinesel imenovani list v isti številki prilogo bedastega lista „Der Spassvogel“. Ali ni to špas??

Rešetar.

Dostavek uredništva: Klerikalci iščejo „Rešesarja“ po vseh kotih naše domovine. Kdor se zameri klerikalcem, pa ga razupijejo, da je „Rešetar“. Tako so storili z g. K. P. s Štajerskega, z g. L. J. s Kranjskega in zdaj ga pa iščejo v Gornjemgradu. Povemo jim, da je ves trud zaman, ker „Rešetarja“ v eni sami osebi ne bodo našli. Sicer pa to tudi sami dobro vedo, kar lahko vsakdo takoj izpozna iz raznovrstne vsebine, ali kaj to njim! Kajneda: Namen posvečuje sredstva.

D o p i s i.

Kranjsko.

Krščanska pravica fin de siecle. Med tem, ko brumni „Slovenec“ duhovnike pozivlje, da naj tudi leco porabljajo za agitacijo, kliče — zvest svojemu denunciatoričnemu poklicu — v spomin ukaz, po kojem je baje učitelju prepovedano, ob času volitev agitirati. Fej in pfui takemu krščanstvu! Namen je prozoren ko čisto steklo. Denuncirati in maščevati se, to je geslo. In taki bandi naj bi sledili! Takim ljudem pomagali, da pridejo na krmilo! Kaj je učiteljstvu pričakovati od gospodoželjstva pijane tolpe, ki kliče na pomoč oblastnije, kjerkoli čuti najmanjši migljaj prostosti? Vi gospoda klerikalna, leco, spovednico, zakramente za agitacijo, a učitelja z disciplinarno preiskavo, ako se je drznil klerikalni gospodi mešati štrečno. Vera peša! Kdo jo diskritira? Ali se niste Vi gospodje napravili za deklo svojim političnim namenom? Vera peša! Iz cerkve ste napravili kramarijo, kjer prodajate svojo politično modrost. Najdražje, kar imamo, nam trga ta druhal iz srca s tem, da vporablja našo

svetinjo v svoje strankarske namene. Kako veljavo naj pripisujemo cerkvenim predpisom in verskim napravam, če se iste v politične namene zlorablja? Kaj bi gospoda rekla, ako bi učitelj šolske zamude, ubožne knjige in zvezke za ubožne učence vporabljal kot agitacijsko sredstvo. „Na vislice ž njim!“ A sami? Žalostno, da moramo „neverni liberalci“ ščititi vero, da ne postane krama, s kojo se dela profit za lasten žep. Torej: Vi leco, a učitelju pa disciplinarno preiskavo na vrat! To je Vaša krščanska pravica fin de siecle. Človeku, kojemu je vera še sveta, mora vskipeti kri, ko gleda to razdirajoče počenje klerikalne druhal. Gospoda, ali ne vidite, da se mora človeku, ki tako postopanje gleda, zdeti vse humbug, kar učite? Humbug, napravljen z namenom, zagotoviti gotovi kasti nadvlado. Ako bi v dnu srca ne imeli vere, Vi, gospoda, bi jo nam že zdavno iz srca iztrgali. — Veruj Vam, kdor hoče, a ne sklicujte se več na svoje škofo in duhovnike; besede Vaše so hinavščina, dejanja so resnica. Kaj trdite to, čemur sami nasprotujete? In takim naj bi sledil napreden, svobodoljuben človek! Kdo bo tako nespameten, da bo sam sebi koval okove? Vendar v svoji domišljavosti ne mislite, da učitelj! Ako bi klerikalno glasilo ne pisalo nikdar drugega proti učiteljstvu, kakor omenjeni opomin, zadostovalo bi to za leta in leta, da se vsak učitelj upré klerikalnemu gospodarstvu, klerikalnim namenom. Ako se že sedaj upate kaj takega, kaj šele, kadar dobite krmilo v roke. Gospoda, ali ste slepi? Ali ne vidite, da Vam mora vsak razsoden človek hrbet obrniti? Da mora vsak mislec pobijati klerikalizem, naj se pokaže v talarju ali fraku? Vera peša! a grobokopi vere ste Vi, gospoda klerikalna. Kaj Vam pa je še sveto? Vaš opomin na ministrski ukaz bo marsikateremu učitelju, ki je doslej veroval Vašim sladkim besedam, odprl oči, da Vas v Vaši pravi podobi vidi. Nauk Vašega opomina je: slovenski učitelj upri se z vso silo klerikalizmu, zatiraj ga in voli vedno napredne svobodoljubne kandidate.

Goriško.

Poročilo o sejah deželnega in okrajnih šolskih svetov. V „Slov. Narodu“, v „Učit. Tovarišu“ in v drugih časopisih čitam sporadična poročila o rednih sejah c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani in o rednih sejah c. kr. okrajnih šolskih svetov. Baš tako čitam v časopisih poročila o ljubljanskem mestnem šolskem svetu in v poslednjem času tudi o sejah okrajnega šolskega sveta postojinskega in logaškega okraja. Sedaj je pa začel poročati ud goriškega c. kr. okrajnega šolskega sveta „Učiteljskemu Tovarišu“ o rednih sejah te korporacije. To je hvalevredno in dobro bi bilo, ako bi vsi učiteljski zastopniki na Slovenskem poročali vsaj v strokovne liste o sejah c. kr. okrajnih šolskih svetov.

Vsakega za šolo vnetega človeka, četudi ni učitelj, zanimajo taka poročila in jaz predlagam, naj bi tudi učiteljska zastopnika za tolminski in sežanski okraj posnemala onega iz goriškega okraja.

Ker pa v c. kr. deželnem šolskem svetu nimamo takega zastopnika, ki bi to utegnil storiti, prosim gosp. dr. Tumo, kot zastopnika deželnega odbora v c. kr. deželnem šolskem svetu, da nam on blagovoli o sejah c. kr. deželnega šolskega sveta poročati „Učiteljskemu Tovarišu“ ali pa „Soči“. Hvaležno mu bode vse učiteljstvo za to.